

საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების ტენდენციები თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში

ბერიშვილი ხათუნა

ეკონომიკის დოქტორი,
თსუ-ის ასოცირებული პროფესორი

სტატიაში გაანალიზებულია საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარება გლობალიზაციის ფაქტორების ზემოქმედებით. XX საუკუნეში მსოფლიო მეურნეობაში განვითარდა საერთაშორისო ვაჭრობის ტრადიციული ფორმა, რომელზეც არსებითი ზეგავლენა იქონია ისეთმა ფაქტორებმა, როგორცაა: შრომის საერთაშორისო დანაწილება, ტნკ-ს საქმიანობა, ლიბერალიზაცია და სხვა.

თანამედროვე ეტაპზე გლობალიზაციის ფაქტორები სრულიად სხვაგვარად ახდენს გავლენას მსოფლიო ვაჭრობაზე, რაც გამოიხატა მის ვირტუალიზაციაზე. ჩნდება საქონლითა და მომსახურებით ვაჭრობის სრულიად ახალი ტექნოლოგიები, რამაც საერთაშორისო სავაჭრო ოპერაციებში გავლენა მოახდინა ახალი ვალუტის წარმოქმნაზე, ცვლილებები ხდება ღირებულებათა გლობალურ ჯაჭვში, ყალიბდება საერთაშორისო ვაჭრობის ახალი არქიტექტურა, რომელიც დაკავშირებულია ინტერნეტ-ვაჭრობასთან. უახლოეს მომავალში ყოველივე ეს მიგვიყვანს სავაჭრო პოლიტიკის ცვლილებამდე, მისი ახალი მიმართულების – „საერთაშორისო ვაჭრობის ინტერლიბერალიზაციის“ წარმოშობამდე.

საკვანძო სიტყვები: საერთაშორისო ვაჭრობა, ინტერნეტვაჭრობა, გლობალიზაცია, სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესი, ინოვაციები, ინტერლიბერალიზაცია.

თანამედროვე ეტაპზე მსოფლიო ეკონომიკის განვითარებაზე დიდ გავლენას ახდენს გლობალიზაციის პროცესი, რომელიც საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში ხასიათდება ახალი ტენდენციებით. იცვლება ამ ურთიერთობათა შინაარსი, გლობალიზაციის ფაქტორების გავლენით ჩნდება მათი ახალი ტენდენციები. ამ რეალობიდან გამომდინარე, საქონლითა და მომსახურებით საერთაშორისო ვაჭრობა უნდა განიხილებოდეს მსოფლიოში ჩამოყალიბებული ახალი რეალობის გათვალისწინებით.

საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების საწყის ეტაპზე, მის მდგრად განვითარებაზე გავლენას ახდენდა ისეთი ფაქტორები, როგორცაა: შრომის საერთაშორისო დანაწილება, წარმოების ინტერნაციონალიზაცია, სამეცნიერო-ტექნიკური რევოლუცია, საერთაშორისო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია, სავაჭრო-ეკონომიკური ინტეგრაცია [5]. ამან, ხელი შეუწყო საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარებას, მისი სასაქონლო და გეოგრაფიული სტრუქტურის ცვლილებას (ცხრილი 1).

ცხრილი 1

საერთაშორისო ვაჭრობის მოცულობის დინამიკა, მლრდ. დოლ. [10]

რეგიონი	წელი							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ექსპორტი								
მსოფლიო	2050,1	3495,7	6452,3	10502,5	15302,1	18496,7	18954,8	19003,7
განვითარებადი ქვეყნები	606,3	853,1	2069,5	3108,0	6538,4	8224,3	8434,2	8385,6
გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნები	85,5	117,4	148,6	343,9	607,1	821,7	806,9	753,7
განვითარებული ქვეყნები	1355,3	2535,2	4233,2	6330,7	8254,6	9459,8	9712,8	9744,5

იმპორტი								
მსოფლიო	2081,0	3607,3	6654,6	10787,6	15440,5	18641,7	18949,5	18977,4
განვითარებადი ქვეყნები	501,4	799,6	1918,0	3424,3	6020,1	7673,9	7989,3	7953,7
გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნები	83,6	140,2	91,8	240,2	453,6	614,6	626,1	562,9
განვითარებული ქვეყნები	1505,0	2679,5	4654,7	7113,2	8946,9	10333,3	10344,2	10470,8

როგორც ცხრილიდან ჩანს, საერთაშორისო ვაჭრობის მოცულობა გაიზარდა ცხრაჯერ. ამავე დროს განვითარებადი ქვეყნები ზრდიდნენ თავიანთ ხვედრით წილს მსოფლიო ვაჭრობაში. კერძოდ, მათი ექსპორტი გაიზარდა 13-ჯერ, ხოლო იმპორტი 15-ჯერ. წამყვანი ექსპორტიორების სიაში მტკიცე პოზიციები უკავიათ, როგორც განვითარებულ, ასევე განვითარებად ქვეყნებს, ამ მხრივ გამორჩეულია ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა.

რაც შეეხება ვაჭრობის სასაქონლო სტრუქტურას, აქ საერთაშორისო სავაჭრო კლასიფიკაციაში თავდაპირველად ცალკეული კომპონენტები და ნაწილები არ იყო გამოყოფილი სასაქონლო ჯგუფებად. 2017 წელს კლასიფიკაცია გადაიხედა, გაფართოვდა ნაკეთობების, ნაწილებისა და კომპონენტების სია. 2018 წელს ნახევარფაბრიკატების, ნაწილებისა და კომპონენტების წილმა შეადგინა მსოფლიო ვაჭრობის დაახლოებით 50%.

ამრიგად, ამკარაა საერთაშორისო ვაჭრობის სასაქონლო და გეოგრაფიული სტრუქტურების ცვლილების დინამიკა. ამასთან, მნიშვნელოვანია იმ ტრანსფორმაციის ანალიზი, რომელიც გლობალიზაციის შედეგად მიმდინარეობს საერთაშორისო ვაჭრობაში.

მეცნიერულ ლიტერატურაში ტერმინი „გლობალიზაცია“ პირველად მოხსენიებულია ტ. ლევიტის სტატიაში „ბაზრების გლობალიზაცია“, სადაც მან აღწერა საერთაშორისო კორპორაციების მიერ წარმოებული ცალკეული პროდუქტების ბაზრების შერწყმის ფენომენი [1, გვ. 45; 9]. ტერმინ „გლობალიზაციას“ იყენებდა რ. რობერტსონი. 1990 წელს ჰარვარდის ბიზნესის სკოლის კონსულტანტმა კენიჩი ომაემ გამოაქვეყნა წიგნი „მსოფლიო საზღვრებს გარეშე“, სადაც ის აღნიშნავს, რომ მსოფლიოში მიმდინარე ყველა ბიზნესპროცესი ემორჩილება გლობალურ საბაზრო სივრცეს, ხოლო ძირითადი სუბიექტების როლში გამოდიან ტნკ-ები [1, გვ. 46; 9]. თანამედროვე ეტაპზე გლობალიზაციის ცნება გამოიყენება სხვადასხვა მეცნიერებაში. კერძოდ: სოციოლოგიაში, კულტუროლოგიაში, ისტორიაში, გეოგრაფიაში, ეკონომიკურ მეცნიერებებში და ა.შ.

უნდა აღინიშნოს, რომ როგორც უცხოელი, ასევე სამამულო ავტორები გლობალიზაციას ახასიათებენ ისეთი ფაქტორებით, როგორცაა: კომუნიკაციების ერთიანი სისტემის განვითარება, საგარეო-ეკონომიკური კავშირების ლიბერალიზაცია, ტექნოლოგიების საქმიანობის აქტივაცია, კაპიტალის ტრანსნაციონალური მოცულობისა და ინტენსივობის ზრდა და სხვა.

გლობალიზაციის შედეგად საერთაშორისო ვაჭრობის ტრანსფორმაცია

საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარება უნდა განიხილებოდეს ახალი – გლობალიზაციის პირობების შესაბამისად, რაც არსებითად ცვლის მის არსს. ეს უკვე არამარტო „ყიდვა-გაყიდვა“, არამედ მიკრო და მაკროდონის ყველა ელემენტის ხარისხობრივი ურთიერთქმედებაა, დაწყებული მიმწოდებლებით, მომხმარებლებით და დამთავრებული საერთაშორისო ორგანიზაციებით.

ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელიც გავლენას ახდენს საერთაშორისო ვაჭრობაზე, მეცნიერულ-ტექნიკური რევოლუციაა. აღნიშნული ფაქტორის ზემოქმედებით განვიხილოთ საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების ზოგიერთი ტენდენცია.

სამეცნიერო – ტექნიკური რევოლუცია, როგორც გლობალიზაციის ობიექტური ფაქტორი, ვლინდება იმით, რომ იდეები, ინფორმაცია და ცოდნა ხდება ყიდვა-გაყიდვის საგანი. საქონლის ღირებულების დიდი ნაწილი დამოკიდებულია ინოვაციებისა და კვლევების მოცულობაზე. მეცნიერებატევადი პროდუქციის საერთაშორისო სავაჭრო ნაკადები მუდმივად იზრდება, მაგრამ ქვეყნების მიხედვით ასეთი პროდუქტებით ვაჭრობა არათანაბრად ნაწილდება. ზოგიერთი მათგანი დიდი მოცულობით ახდენს მაღალი და საშუალო ტექნოლოგიური პროდუქციის ექსპორტს.

მეტი ყურადღება ეთმობა ინტერნეტ-ტექნოლოგიების გამოყენებას, რაც ვლინდება საერთაშორისო საქმიანი ოპერაციების მონაცემების გადაცემისა და გაცვლის გლობალური ელექტრონული ქსელების გამოყენებაში. ინტერნეტი ხელს უწყობდა კომერციული ურთიერთობების დიაპაზონის გაფართოებას, ელექტრონული კომერცია საშუალებას აძლევს კომპანიებს უფრო ეფექტიანად და მოქნილად განახორციელონ ტრანსმოსაზღვრე ოპერაციები, უფრო სწრაფად მოახდინონ რეაგირება შემკვეთების მოთხოვნებსა და მოლოდინებზე [4, გვ 105].

საერთაშორისო ინტერნეტ-ვაჭრობაში გამოჩნდა და გამოიყენება მობილური დანართები. 2013 წელს მობილური დანართების ბაზრის მოცულობამ შეადგინა 25 მლრდ. დოლარი, ისინი შესაძლებლობას აძლევენ მომხმარებელს განახორციელონ შესყიდვები ადგილმდებარეობის, სოციალური სტატუსისაგან დამოუკიდებლად. მობილური ინტერნეტის მომხმარებელთა რაოდენობა გაიზარდა 37%-დან 2015 წელს, 42,1%-მდე 2018 წელს. ჩინეთში ინტერნეტმყიდველების რაოდენობა აღწევს 220 მლნ ადამიანს, ხოლო ბაზრის მოცულობა 186 მლრდ დოლარია, აშშ-ში – 186,2 მლრდ. დოლარია. პლანშეტების მფლობელების 45%, სმარტფონების 23%, ყიდვა-გაყიდვას ახორციელებს ინტერნეტით. ევროპის მოსახლეობის 43% ვაჭრობს ონლაინ აპლიკაციებით [6].

“See now, Buy now” ტექნოლოგიის დანერგვა საშუალებას აძლევს მომხმარებელს დანართი Instagram – ის საშუალებით შეიძინოს საქონელი. საიტ Instagram – ში შედის 600 მლნ. მომხმარებელი. იზრდება ინტერნეტ-დანართების საშუალებით მომსახურების გაყიდვების მოცულობა. შესაბამისად, იზრდება ინტერნეტ-დანართების: Airbnb, Aviasales მოგება.

საერთაშორისო ვაჭრობაში ტენდენციების განვითარება იწვევს ცვლილებებს საერთაშორისო ანგარიშსწორებაში. ასე, კომპანია Amazon – მა გამოუშვა საკუთარი ვალუტა, რომელიც გამოიყენება დანართებში Amazon App Store.

გლობალურ მასშტაბში „ბიტკოინების“ სისტემა ხდება პოპულარული საგადასახადო საშუალება. ბიტკოინის უპირატესობას წარმოადგენს ის, რომ მათ აქვთ ანონიმურობის მაღალი დონე, რაც მიმზიდველია მომხმარებლისთვის. აგრეთვე, ბიტკოინის უპირატესობა – გარიგების დრო და ღირებულებაა. მისი გამოყენების საფასური გაცილებით დაბალია, ვიდრე ბანკების ან შუამავლების საშუალებით ფულადი და საბანკო გადარიცხვის შემთხვევაში.

თანამედროვე ინტერნეტი ცვლის ურთიერთობას მომხმარებელს, მწარმოებელსა და გამყიდველს შორის, გააყავს ისინი უფრო მაღალი ხარისხის დონეზე. თუ ადრე საქონლის რეალიზაციის მნიშვნელოვანი კრიტერიუმები იყო ფასი და ხარისხი, ამჟამად სულ უფრო დიდ მნიშვნელობას იძენს ინდივიდუალური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება.

მწარმოებლებსა და მომხმარებლებს შორის ელექტრონული ვაჭრობის ოპერაციების გლობალური მოცულობა (B2C) 2017 წელს ფასდებოდა 1,2 ტრლნ. დოლარად. თუმცა ის ჯერ კიდევ გაცილებით ნაკლებია B2B-ზე. სწრაფად იზრდება ელექტრონული ვაჭრობა B2C სექტორში განვითარებად ქვეყნებში, კერძოდ აზიასა და აფრიკაში. ჩინეთი უკვე გახდა B2C ელექტრონული ვაჭრობის უმსხვილესი გლობალური ბაზარი-როგორც ქსელური მყიდველების, ისე შემოსავლის ოდენობით. ოფლაინ-მაღაზიები მომსახურების ხარისხის ასამაღლებლად ცვლიან თავიანთ სერვისს უმსხვილესი ინტერნეტ-რიტეილერების სერვისის დონის შესაბამისად (Amazon, E-bay). უმსხვილეს საცალო რიტეილერს Walmart გააჩნია თავისი ინტერნეტ-მაღაზია, აგრეთვე საცალო მაღაზიების ქსელი მთელ მსოფლიოში. მსოფლიო ბაზრებზე გლობალური პოზიციების შესანარჩუნებლად ბიზნესი მიჰყვება ახალ ტენდენციებს, ქმნის მომხმარებლების მოლოდინის მაქსიმალურად შესაბამის მოთხოვნას. მსხვილი კომპანიები იყენებენ ციფრული ტრანსფორმაციის სტრატეგიას.

ელექტრონული ვაჭრობა ახდენს ბაზრის ახლებურად ფორმატირებას. მაგალითად, ხდება არსებული მაღაზიების სულ უფრო მეტად ადაპტირება ფასების გამჭვირვალობისა და კონკურენციის ზრდისადმი, ინტერნეტით გასაღების ახალი არხების შეთავაზებით, ახალ მონყობილობასა და მომსახურებაში ინვესტირებით, ახალი პროფესიების სპეციალისტების მოზიდვით და საკუთარი საქმიანი სტრატეგიების გადახედვით. ქსელურ გაყიდვებზე გადასვლა არ არის მარტივი ამოცანა, საცალო ვაჭრობის მსოფლიო წამყვანი კომპანიებიც აწყდებიან სიძნელეებს მთელი რიგი საკითხების გადაჭრაში [7, გვ.59].

ღირებულების გლობალურ ჯაჭვში კომპანიების ჩაბმის კონცეფცია

საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე მნიშვნელოვანია ღირებულების გლობალურ ჯაჭვში მრავალი კომპანიის ჩაბმის კონცეფცია. კონცეფციის არსია ის, რომ პროდუქტის წარმოებაში მონაწილეობს რამდენიმე ქვეყანა, საბოლოო ჯამში ამცირებს პროდუქტის თვითღირებულებას, ზრდის მის ხარისხს სპეციალიზაციის ხარჯზე. UNCTAD-ის მონაცემებით, მსოფლიოში დამატებითი ღირებულების 80% იქმნება კორპორაციების მიერ

კონტროლირებადი სანარმოო და სავაჭრო ჯაჭვის შიგნით, რომლებიც საქონლის შექმნის პროცესს შლიან სტადიებად და ახდენენ მათი სივრცითი განთავსების ფრაგმენტირებას. ქვეყნები შეიძლება ახდენდნენ კომპონენტების იმპორტირებას წარმოებისთვის ან ეროვნული პროდუქციის ნაწილის ექსპორტირებას სხვა ქვეყნების წარმოებაში შემდგომი გამოყენებისთვის [8, გვ. 67].

ინტერნეტ-ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად უკვე აღარ არის საჭირო წარმოების გატანა ქვეყნის ფარგლებს გარეთ, არამედ აუცილებელია ტექნოლოგიური სერვისების გამოყენება, რათა მიიღონ ზუსტი ინფორმაცია საკუთარი საქონლის წარმოების საჭირო რაოდენობის შესახებ. ასე მაგალითად, კომპანია Levi-მ შეიმუშავა ტექნოლოგია, რომლის წყალობითაც ის უწყვეტად იღებს ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ რა მოდელებისა და ზომების რეალიზაციას ახდენენ მისი უმსხვილესი გამყიდველები. შემდეგ ხორციელდება ელექტრონული შეკვეთა საჭირო ქსოვილების მიწოდებაზე მიწოდებლისთვის, რომელიც, აგრეთვე, უკვეთავს ბოჭკოს სხვა ქარხნებში. ამრიგად, ინტერნეტ-ტექნოლოგიების გამოყენება შესაძლებლობას აძლევს კომპანიებს შეამცირონ დანახარჯები, მოახდინონ მარაგების მოცულობების მინიმიზაცია და ოპერატიული რეაგირება საბოლოო მოთხოვნაზე [3]. მეორე მომენტი დაკავშირებულია ღირებულების შექმნასთან სხვადასხვა სტადიებზე. თუ სამეცნიერო-კვლევითი და საცდელ-საკონსტრუქციო სამუშაოების წარმოების ეტაპებზე შესაძლებელია ქვეყნების ურთიერთქმედება ტრადიციული საერთაშორისო ვაჭრობის მეშვეობით, დისტრიბუციის, მარკეტინგის, საცალო გაყიდვების სტადიებზე მნიშვნელოვან როლს იძენს ინტერნეტურთიერთქმედება როგორც B2B, ისე B2C დონეზე.

ინტერნეტ-ტექნოლოგიების შედეგად ცვლილებები საერთაშორისო სავაჭრო პოლიტიკაში

დღეს უკვე სავსებით შესაძლებელია ინტერნეტ free trade ახალ კონცეფციასა და free inter-trade პოლიტიკაზე – ინტერნეტ-ტექნოლოგიაზე გადასვლის შედეგად სავაჭრო პოლიტიკაში ცვლილებების პროგნოზირება, რომელიც მდგომარეობს ახალი წესების სტანდარტიზაციის სრულყოფის აუცილებლობაში. მოცემული პოლიტიკის ფორმირება განპირობებული იქნება საერთაშორისო ინტერნეტ-ვაჭრობის განვითარებით, რომლის გზაზე წარმოიქმნება მრავალი ბარიერი. თანამედროვე ეტაპზე ასეთი ბარიერები დაკავშირებულია გადასახადის განაკვეთების ზრდასთან, შეზღუდვებთან მიწოდების ვადებში, კიბერ-თაღლითობასთან, ინტერნეტ-მაღაზიების მხრიდან საქონლისა და მომსახურების გაყიდვების არაკეთილსინდისიერებასთან და სხვა. ინტერნეტით ვაჭრობამ მიგვიყვანა დანაშაულისა და თაღლითობის რაოდენობის ზრდასთან.

ეკონომიკური დაბრკოლებები მოიცავენ ინფრასტრუქტურის განუვითარებლობას, საკრედიტო ბარათებით სარგებლობის შეზღუდულობას, დაბალ მსყიდველობითუნარიანობას, ფინანსური სისტემების სუსტ განვითარებას. სოციალურ-პოლიტიკურ დაბრკოლებებს მიეკუთვნება ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზის განუვითარებლობა (რომელიც გავლენას ახდენს ქსელური ოპერაციებისადმი ადამიანებისა და საწარმოების ნდობის ხარისხზე), პირადი კონტაქტის უპირატესობა, საზოგადოებაში ნაღდი ფულის უპირატესი გამოყენების ტრადიციები და ბოლოს, კოგნიტიური დაბრკოლებების რიცხვს მიეკუთვნება მომხმარებლებსა და საწარმოებს შორის ელექტრონულ ვაჭრობასთან დაკავშირებული ცოდნის დაბალი დონე.

„ელექტრონული ვაჭრობის ეკოსისტემის“ – ინსტიტუტებისა და ეფექტიანი გარემოს, ინფრასტრუქტურის სისტემის ცვლილებების წყალობით ზოგიერთი აღნიშნული დაბრკოლება დღეს ადვილად დასაძლევია [8]. საერთაშორისო ორგანიზაციებისთვის, კერძოდ მვო-სთვის; მსხვილი ინტერნეტ-რიტეილერებისთვის და სხვ. ეს შეიძლება ნიშნავდეს ახალი შეთანხმებების, ვირტუალური საერთაშორისო ვაჭრობის ეთიკის კოდექსის შექმნას. ზემოთ დასახელებული მაგალითები მოწმობენ საერთაშორისო ვაჭრობის ახალ დონეზე, სადაც ტრადიციული ფორმები იცვლება ახალი – ვირტუალური საერთაშორისო ვაჭრობით.

საერთაშორისო დონეზე ფორმირებული ინტერნეტ-ეკონომიკა ხასიათდება ისეთი ნიშნების არსებობით, როგორიცაა: საკუთარი ტექნოლოგიური საფუძველი, რომელიც განსხვავდება სხვა ეკონომიკური სისტემების ტექნიკური ბაზისისაგან; მტკიცე უკუკავშირები; საკუთარი ინფრასტრუქტურა; სისტემანარმოქმნელი ინსტიტუტების არსებობა და სხვა [2]. ეს არის სრულიად ახალი ეკონომიკური სისტემა, რომელიც მთლიანად ეფუძნება თანამედროვე ინფორმაციულ სისტემებს.

ლიბერალიზაცია

1. თ.შენგელია, გლობალური ბიზნესი. თბილისი, 2018.
2. Kh.Berishvili.Dynamic Development and Stability of International Trade. III International Scientific Conference Challenges of Globalization in Economics and Business Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Tbilisi, Georgia October 26-27, 2018
3. Kh.Berishvili.LIBERALIZATION OF ECONOMY AND POSSIBILITIES OF DEVELOPMENT OF FOREIGN TRADE POTENTIAL IN GEORGIA. IVANE JAVAKHISHVILI TBILISI STATE UNIVERSITY PAATA GUGUSHVILI INSTITUTE OF ECONOMICS. Proceedings of Materials of International Scientific-Practical Conference Dedicated to the 70th Anniversary of the Foundation of the Institute ACTUAL PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF ECONOMY AND ECONOMIC SCIENCE (27-28 June, 2014)
4. Воробьев К. Сущность электронной коммерции в системе международных торговых связей // Российский внешнеэкономический вестник. № 3. – 2015 С.
5. Глобализация мирового хозяйства [Текст]: учеб. пособие / Под. ред. д-ра экон. наук, проф. М. Осьмовой, д-ра экон. наук. Г. Глущенко. – 2-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2014. 389 с.
6. Качуровский, Е. К31 Современная мировая экономика / Е.П. Качуровский. – Минск: Белпринт, 2012. – 582 с.
7. Красильников О. Интернетизация – новый этап в развитии политэкономии // Общество и экономика. – № 10. С. 46-53.
8. Мировая экономика и международные экономические отношения. Ч. 2.
9. Коллектив авторов / под общ. ред. Т.В. Артеменко. РИЦ ХГАЭП. 2018. 160 с.
10. Theodore Levitt. The Globalization of Markets. Режим доступа:
11. <https://hbr.org/1983/05/the-globalization-of-markets>.
12. The UNCTAD Handbook of Statistics 2018. Режим доступа:
13. http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdstat40_en.pdf.

INTERNATIONAL TRADE DEVELOPMENT TRENDS IN THE CONDITIONS OF MODERN GLOBALIZATION

Berishvili Khatuna

*Doctor of Economy,
Associate Professor of Ivane Javakhishvili
Tbilisi State University*

Summary

International trade should be discussed in the context of new trends in globalization, which essentially changes its content. The most important factor, which influences international trade, is scientific-technical revolution. The single most important factor that affects trade is the scientific-technical revolution, which is also one of the causes of globalization. The scientific-technical revolution has also resulted in information & knowledge to become a matter of bargain and sale – as the major part of the product pricing is dependant on the volume of innovations and research. International trade flows of scientific products are constantly increasing. As a result of globalization, more emphasis is placed on the use of internet technologies in international trade, which is taking trade online. New trends in trade also causes changes in international payment systems. Bitcoin is becoming popular payment method globally; e-commerce is forming the market in a new ways. The development of „e-commerce ecosystem” will lead to the creation the code of ethics and new agreements for online trade – for international organizations, particularly for the World Trade Organization, and for large internet sellers. We should discuss international trade on new levels under these conditions, where its traditional forms are changing with new online trade.

Keywords: *International trade, Online shopping, Globalization, Scientific and technical progress, Innovations, Interliberalization.*